

Posudek školitele bakalářské práce

Tereza Pittnerová: HARUKI MURAKAMI – JEDNA Z PODOB SOUČASNÉ JAPONSKÉ LITERATURY

Školitel: doc. PhDr. Tomáš Kubíček, Ph.D.

Tereza Pittnerová se ujala nelehkého a přitom podstatného úkolu, představit a podrobit analýze vybrané texty současného japonského prozaika a zamyslet se nad zdroji mimořádné úspěšnosti tohoto typu literatury, která vychází ze zcela odlišných kulturních tradic a jejíž implementace do evropského kánonu světové literatury přesto proběhla obdivuhodně rychle a bez závažného nedorozumění.

V úvodní kapitolách se autorka pokouší formou prosté skici představit aktuální obeznámenost čtenáře s japonskou literaturou, tedy s jejími reprezentanty. Uznávám, že tato část je v důsledku jen útržkovitá a její výpovědní hodnota není adekvátní. Přesto však ukazuje alespoň v druhé rovině významu, jak útržkovitá a neznámá pro českého čtenáře vlastně současná japonská literatura je.

Následně se autorka rozhodla formou slovníkového hesla (žánr slovníkového hesla byl zvolen záměrně a funkčně) představit autora o němž, přestože patří k masově prodávaným prozaikům, toho ve skutečnosti čtenáři vědí jen minimálně. Už z tohoto slovníkového hesla přitom zřetelně vyplývá, jak velký vliv měl na Murakamiho vývoj starý kontinent respektive Spojené státy americké (dohromady prožil mimo Japonsko 11 let), a že tedy zdroje jeho úspěchu je možné spatřovat v europeizaci tradiční japonské kultury a ve využívání tradičních japonských motivů (které jsou ovšem součástí „turistické encyklopedie“ západního recipienta) – v onom postmoderním mixu, který prosákl současnou (vysokou i nízkou) kulturou. Slovníkové heslo tak poskytuje cenné východisko, které však bude třeba ověřit analýzou vybraných knih.

V letním nástinu recenzi reakce knihy Konec světa & Hard-boiled Wonderland pak ukazuje, jaký aspekt považují literární kritici za součást odlišné kulturní encyklopedie a otevírá si tak cestu k vlastní analýze textu, která bude zacházet nástroji naratologie a jimi zkoumat konstrukci fikčního světa románu. Stranou jejího zájmu nezůstane ani otázka žánru, která, jak se ukazuje, v recepčním ohlasu hraje důležitou roli, neboť představuje jedno z aktuálně dominantních, přesto že tradičních a čtenářsky trvale velmi úspěšných žánrových schémat.

V případě autorčina výsledného textu se ukázalo, jak vhodnou byla kombinace naratologické analýzy se sémiotickou analýzou toposů, jak ji projektuje Daniela Hodrová. A právě v průsečíku těchto průzorů se ukazují i zdroje poddajnosti textu a jeho přítulnosti ke čtenáři. Mystika a fantastika, doplněná vhodně zvolenými kompozičními (labyrint) a vypravěčskými (omezená perspektiva a tedy ponechání míst s tajemstvím) strategiemi, kombinací žánrů s akcentem na dobrodružství a detektivní zápletku ukazují, že jde vlastně o jakési základní, invariantní narativní formy, které jsou součástí hluboké struktury vyprávění a modelují recepci. Spolehnutí se právě na tento soubor invariantních strategií pak ukazuje záměr textu a jeho modelového čtenáře.

Mohli bychom tedy lehce upadnout v pokušení a začít mluvit o braku a o kýči popřípadě o jejich vztahu k současné literatuře, která se nazývá postmoderní a jejíž variantou jsou Murakamiho romány. Tuto otázku však autorka práce odložila, neboť by překročila zadání i rozsah. Bylo by totiž třeba rozmyslet pojem kýče ve dvou odlišných kulturních encyklopediích a to by nebylo zodpovědné bez velmi důkladného a prameny zajištěného studia. Nabízí se však možná podotázka, kterou by bylo možné zahájit obhajobu práce: Lze výše uvedené aspekty Murakamiho románů vnímat z pohledu evropského čtenáře jako aktualizaci nízké, tedy brakové literatury? Představuje Murakamiho román míšení vysoké a nízké literatury - a je tedy se vším všudy románem postmoderním? O jakých jiných rysech

bychom v případě Murakamiho románu mohli v souvislosti s její potenciální příslušností k postmoderní próze mluvit?

Práci Terezy Pittnerové považuji za velmi slušně odvedený výkon. Bylo by sice možné ještě abstraktněji zvažovat závěry podniknutých analýz, domýšlet se významu shledaných jevů, ale znovu říkám: Tereza Pittnerová se zastavila tam, kde bylo třeba se zastavit. Další cesta k obecnějším rozvahám by vedla směrem ke studiu kultur a teprve odtud ke studiu literatury. Europeizace popřípadě amerikanizace japonské kultury je procesem vysoce aktuálním a dobově diskutovaným, práce Terezy Pittnerové přispěla k poznání jednoho z jeho projevů, při tom všem zůstala prací analytickou a nespekulativní. Mějme tento její aspekt za klad. Práci navrhuji hodnotit známkou ***výborně***.

doc. PhDr. Tomáš Kubíček, Ph.D.
v Brně 31.7.2012